

Cirkulärnr: 1993:2
Diariernr: 1993:0004
Handläggare: Monica Hansson
Ingrid Lindskog
Ingegärd Hilborn
Avdsek: AK SkoBa
J Civilrätt
Datum: 1993-01-05
Mottagare: Kommunstyrelsen
Skolstyrelsen
Barn- och ungdomsnämnd
Rubrik: Ändringar i skollagen ang skolskjuts, bidrag till
fristående skolor på grundskolenivå
Bilagor: 1. Lagtext SFS 1992:
2. Kommunförbundets kartläggning av effekter av nytt
bidragssystem till fristående skolor
3. Skrivelse till regeringen

Ändringar i skollagen ang skolskjuts, bidrag till fristående skolor på grundskolenivå m m

1 Sammanfattning

I vårt cirkulär 1992:105 om fristående skolor lovade vi att återkomma med information om bl a frågan om skolskjuts för elever som väljer att gå i en annan skola än den kommunen vill anvisa och kommunens bidragsskyldighet till fristående skolor.

Riksdagen har nyligen behandlat regeringens proposition 1992/93:14 om skolskjuts m m med förslag till ändringar i skollagens bestämmelser i 4 kap 7 § om skolskjuts samt i 9 kap 4a§ om bidrag till fristående skolor (UbU4, rskr 88).

Ändringarna i skolskjutsbestämmelsen innebär att kommunen inte är skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts eller att under vissa förhållanden svara för inackordering för sådana elever som väljer en annan skola än den kommunen normalt skulle ha anvisat.

Reglerna om bidrag till fristående skolor godkända för vanlig skolplikt ändras så att det i fortsättningen är varje elevs hemkommun som fastställer och lämnar bidrag till fristående skolor. Beräkningen av bidraget grundas i fortsättningen på genomsnittskostnaden per stadium i elevens hemkommun.

Ändringarna i skollagen SFS 1992:1431 gäller från 1993-01-01. De återges i bilaga 1.

I bilaga 2 redovisas de sammanfattande resultaten av Kommunförbundets kartläggning av effekterna för kommunerna av de nya bidragsreglerna till fristående skolor.

Mot bakgrund av denna kartläggning har Kommunförbundet hos regeringen hemställt att nuvarande "procentbidrag" omprövas och att kommunerna får kännedom om tillkomsten av en fristående skola senast ett år före start. Skrivelsen till regeringen redovisas i bilaga 3.

När det gäller frågan om kommunens omedelbara tillsyn över fristående skolor arbetar Kommunförbundet för närvarande med dessa frågor. Vi avser att återkomma med information.

2 Skolskjuts

Enligt 4 kap 6 § skollagen är kommunen skyldig att vid utformningen av sin grundskoleverksamhet beakta vad som för eleverna är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt. Vid fördelning av elever på olika skolor skall kommunen eftersträva att placera eleverna så att de får så kort skolväg som möjligt. Vårdnadshavares önskemål om att deras barn skall tas emot vid en viss skola inom kommunen skall beaktas så långt det är möjligt

utan att andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet åsidosätts på grund av andra elevers önskemål.

Hemkommunen har enligt 4 kap 7 § skollagen skyldighet att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, fysiskt handikapp hos en elev eller någon annan särskild omständighet.

I samband med att propositionen om valfrihet och fristående skolor behandlades uttalade utbildningsutskottet, att det skulle leda mycket långt att ge elever och föräldrar, som väljer en annan skola än den kommunen anvisar och som normalt är den närmast belägna, rätt att också kräva gratis skolskjuts (1991/92:UbU22).

Begränsningen av hemkommunens skyldighet i fråga om skolskjuts regleras i 4 kap 7 § tredje stycket skollagen. Denna innebär att hemkommunen inte är skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts för elever som valt att gå i annan kommunal grundskola än den som kommunen annars skulle placerat eleven i enligt principen om en så kort skolväg som möjligt.

Utbildningsutskottet uttalade följande (UbU4).

Begränsningen i kommunens skyldighet att anordna kostnadsfri skolskjuts m m avses alltså gälla när föräldrar och elever väljer en grundskola som ligger längre bort från hemmet än den som kommunen normalt skulle ha anvisat. Föräldrars och elevers val av skola får inte leda till oacceptabelt höga kostnader för kommunerna. Som utskottet anförde under föregående riksmöte (bet. 1991/92:UbU22 s 15) är det rimligt att kommunen själv får avgöra om den skall bekosta skolskjuts även till annan skola än den som kommunen vill anvisa eleven.

Liksom tidigare är hemkommunen inte skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts för elev som på grund av sina personliga förhållanden tas emot i en annan kommuns grundskola.

För sådana elever som för skolgången bor i den mottagande kommunen är denna skyldig att inom kommunen anordna kostnadsfri skolskjuts under samma förutsättningar som gäller för de elever som är hemmahörande i kommunen (4 kap 7 § fjärde stycket). Detta innebär att eleven är liksom tidigare berättigad till kostnadsfri skolskjuts i den mottagande kommunen om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, fysiskt handikapp hos eleven eller någon annan särskild omständighet. Den mottagande kommunen är däremot inte enligt den nya bestämmelsen skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts om eleven valt en annan skola än den som kommunen annars skulle placerat eleven i enligt principen om så kort skolväg som möjligt.

I de fall den mottagande kommunen är skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts skall kostnaden för detta regleras mellan kommunerna och ingår i de utbildningskostnader som hemkommunen är skyldig att betala.

I den mån en kommun i övrigt tar emot barn från andra kommuner finns för närvarande ingen lagreglerad skyldighet att anordna kostnadsfri skolskjuts. Om den mottagande kommunen på frivillig grund bekostar skolskjuts blir ersättningen för kostnaden - liksom övriga utbildningskostnader - beroende på en överenskommelse mellan kommunerna i fråga.

När det gäller elever med funktionshinder förutsatte utbildningsutskottet att kommunerna placerar sådana elever i skolor där eleven bedöms kunna få den med hänsyn till funktionshindret bästa skolgången. Om en kommun har svårigheter att själv tillgodose en sådan elevs behov förutsätts kommunen kunna komma överens med någon annan kommun om att denna i sin grundskola skall ta emot eleven (jmf 4 kap 5 § tredje stycket skollagen). Därav följer självfallet att kommunen inte kan friskriva sig från skyldighet att svara för skolskjuts till den skola där eleven med funktionshinder således placeras, även om denna skola inte är den närmast hemmet belägna grundskolan eller ens finns inom den egna kommunen (UbU4).

Eftersom de nya reglerna om skolskjuts inte gäller elever som väljer en annan skola än den eleven normalt skulle ha placerats i förutsätts att kommunerna informerar föräldrarna om var barnet skulle ha placerats om särskilda önskemål inte uttalats. Utan sådan information kan föräldrarna inte bedöma effekterna av sitt val. I propositionen framhölls också att det är naturligt att

kommunen även erbjuder placering i en mera traditionell skola, om den närmaste skolan har blivit mycket starkt profilerad.

Vad gäller elever i fristående skolor har kommunen liksom hittills varken någon skyldighet att anordna eller bekosta skolskjutsar.

3 Inackordering

När en elev till följd av skolgång i grundskolan måste bo utanför det egna hemmet skall hemkommunen normalt svara för att eleven utan extra kostnader får tillfredsställande förhållanden.

Av den nya bestämmelsen i 4 kap 7 § tredje stycket följer dock att kommunen inte är skyldig att svara för sådana kostnader t ex inackorderings- och resekostnader som kan uppkomma till följd av att eleven på grund av sitt eget val av skola måste bo utanför hemmet. Befrielse från skyldigheten att svara för inackorderingskostnader m m vid elevens eget val gäller endast under förutsättning att kommunens egen placering inte medför ett boende utanför hemmet. Det förutsätts även här att kommunerna klargör för föräldrarna effekterna av valet av skola.

Om en elev tas emot i en annan kommun finns inte någon skyldighet för hemkommunen att svara för inackorderingskostnader ens om eleven p g a personliga förhållanden har särskilda skäl att gå i en annan kommuns grundskola. Av lagtexten framgår heller inte att den mottagande kommunen skulle vara skyldig att svara för sådana kostnader.

4 Fristående skolor

Resurstilldelning

Bestämmelserna i 9 kap 4a § reglerar kommunens skyldighet att tilldela medel till verksamhet i fristående skolor godkända för vanlig skolplikt.

Ändringen i första stycket innebär att en fristående skola, godkänd för elever som har vanlig skolplikt skall fortsättningsvis tilldelas medel av elevernas hemkommuner. Detta innebär således att det är hemkommunens genomsnittskostnad som avgör storleken på bidraget till den fristående skolan.

Vidare innebär ändringen att den genomsnittskostnad som skall ligga till grund för bidragets storlek är den genomsnittliga kostnaden per elev på det stadium som eleven tillhör.

Beräkningen av genomsnittskostnaderna per stadium kan under vissa förhållanden schabloniseras. Föredragande statsrådet anförde följande.

Jag är medveten om att kommunernas redovisningssystem kan variera. För en del kommuner kan det vara svårt att dela upp kostnaderna per stadium För att inte i onödan komplicera arbetet för sådana kommuner bör dessa vid framräknandet av genomsnittskostnaden få göra en så god uppskattning som möjligt av kostnaderna per stadium.

Hemkommunens bidragsskyldighet begränsas om en elev slutar efter den 15 september under bidragsåret. Kommunen är då inte skyldig att tilldela skolan medel för längre tid än till och med den kalendermånad efter den då eleven slutade.

Riksinternatskolor och internationella skolor omfattas inte av systemet. De erhåller som tidigare statsbidrag i särskild ordning. Det är frivilligt för kommunerna att lämna bidrag till dessa skolor.

Övergångsfrågor

Som vi tidigare nämnt gäller ändringen från den 1 januari 1993. Av övergångsbestämmelserna p 2 framgår att ändringarna i 9 kap 4a § skall tillämpas redan under vårterminen innevarande läsår. Detta innebär således att det är hemkommunen som skall tilldela fristående skolor medel för tiden januari - juni månad 1993. Bidraget skall för denna period motsvara genomsnittskostnaden för kalenderåret 1991 på det stadium eleven tillhör. Till grund för tilldelningen skall ligga antalet elever från kommunen i den fristående skolan den 15 september 1992. Elever som slutat i den fristående skolan fram till november månads utgång skall dock inte medräknas.

I övergångsbestämmelserna p 3 finns en särskild regel för bidragsåret 1992/93 för fristående skolor som startar sin verksamhet efter den 15 september 1992 (se lagtexten i bilaga 1).

5 Entreprenadskolor m m

I vårt cirkulär 1992:105 berörde vi frågan om entreprenad inom grundskolan. Vi vill informera om att i departementspromemorian Ds 1992:115 Valfrihet i skolan föreslås ökade möjligheter att låta andra anordna utbildning.

I promemorian finns också förslag om ökad valfrihet inom skolan, om fristående skolor på gymnasienivå och om ersättningen till kommuner som tar emot elever från andra kommuner i grund- och gymnasieskolan.

Promemorian remissbehandlas för närvarande. Regeringen planerar att lägga en proposition under våren. Vi återkommer med information i frågan.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Monica Hansson eller Ingrid Lindskog, sektionen för skola och barnomsorg och Irene Reuterfors- Mattsson, juridiska avdelningen tfn: 08 - 772 41 00.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik

Karl Knutsson

Monica Hansson